

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 3 maj 1928 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning rörande om- och tillbyggnadsarbeten m. m. inom riksbankens fastighet i Nyköping.

I en till bankoutskottet avlåten, den 29 mars 1928 dagtecknad skrivelse hava fullmäktige i riksbanken gjort framställning om beredande av medel för utförande av vissa om- och tillbyggnadsarbeten m. m. inom riksbankens fastighet i Nyköping.

Frågans upptagande har föranletts av en utav *generalpoststyrelsen* i skrivelse den 7 januari 1928 till fullmäktige gjord framställning.

Med erinran att den lokal — upptagande en golvyta av sammanlagt 277,5 kvadratmeter — som postverket alltsedan den 1 oktober 1902 förhyr inom riksbankens ifrågavarande fastighet, vid tiden för postkontorets inflyttning i densamma varit fullt tillräcklig och för sitt ändamål lämplig, har generalpoststyrelsen meddelat, att på grund av den kraftiga utvecklingen av rörelsen vid postkontoret lokalen efter hand blivit alltför trång och numera måste betecknas såsom i hög grad otillfredsställande.

För att belysa huru posttrafiken ökats sedan postkontoret inflyttade i sina nuvarande lokaler har styrelsen hänvisat till följande siffror, avseende postkontorets frankoteckensuppbörd samt antalet avgående paket och avgående försändelser av alla slag under vart och ett av åren 1903, 1913, 1923 och 1926:

		1903	1913	1923	1926
Frankoteckensuppbörd,	kronor	60 522	90 948	173 293	182 507
Avgående paket	st.	9 829	21 822	31 698	31 734
» försändelser	»	2 458 142	3 277 630	4 731 335	4 999 288

Beträffande dessa uppgifter vore att märka, att i uppbördssiffrorna för åren 1923 och 1926, i motsats till enahanda siffror för åren 1903 och 1913, icke inginge ersättningen för postbefordran av vid postkontoret inlämnade tjänsteförsändelser.

Det syntes, yttrar styrelsen vidare, vara självklart, att de nya arbetsuppgifter inom skilda områden, som postverket under senare år fått sig anförtrodda — såsom stämpelförsäljning, utbetalning av folkpensioner, kronoskatteuppbörd, postgiro m. m. — i ej oväsentlig mån inverkade på postkontorets lokalbehov. Lokalens otillräcklighet gjorde sig mest kännbar beträffande kassaexpeditionen. Särskilt expeditionsutrymmet innanför disken vore synnerligen trångt. I sådant hänseende anföres, att på grund av bristande utrymme förvaringen av postförsändelser — särskilt av paket och större postförskott, som skulle utlämnas till allmänheten — icke kunde ordnas på sådant sätt, att en snabb expedition möjliggjordes. Även i övrigt förtyngde och försvårade det knappa utrymmet personalens arbete. Jämväl från allmänhetens sida hade vid upprepade tillfällen klagomål framförts i anledning av de otillfredsställande expeditionsförhållandena. Att på ett ändamålsenligt sätt ordna dessa läte sig emellertid icke göra med nuvarande lokalförhållanden. Det nu tillgängliga utrymmet medgäve nämligen icke vidtagande av lämpliga anordningar för underlättande av expeditionsarbetet vid redan befintliga kassaplatser, än mindre inrättandet av nya.

Vid tider då större anhopning av post förekomme, såsom vid julhelgerna och vid skatteuppbördsperioderna, hade av denna anledning under de senare åren särskilda lokaler måst förhyras på olika ställen i staden, en åtgärd, som för postverket ställt sig kostsam och olämplig samt för allmänheten obekvämt.

En utvidgning av postkontorets i Nyköping lokaler vore därför, enligt generalpoststyrelsens åsikt, numera nödvändig, och för att en sådan skulle kunna komma till stånd vore en tillbyggnad av riksbankens därvarande fastighet ofrånkomlig. Styrelsen hade på grund härav låtit genom professorn m. m. E. Lallerstedt uppgöra förslag till en sådan tillbyggnad och omändring av postkontorets ifrågasvarande lokaler. (*Alternativ I*).

Efter den föreslagna om- och tillbyggnaden skulle postkontorets lokaler upptaga en sammanlagd golvyta av 413,3 kvadratmeter med följande fördelning på de olika lokalerna:

förrum för allmänheten	13,9	kvadratmeter
allmänhetens avdelning i expeditionsrummet	36,5	»
expeditionsrummet innanför disken	111,6	»
kassavalv	11,5	»
postmästarens rum	29,1	»
kontrollörens rum	9,2	»
expeditionen för ankommande och avgående poster	80,4	»
brevbärarexpeditionen	57,2	»
rum för tidningsbokföring och reservrum	36,3	»
toaletter, kapprum m. m.	27,6	»

Sammanlagt 413,3 kvadratmeter

Med överlämnande av ritningar och kostnadsberäkningar, slutande å ett belopp av 64 700 kronor, har styrelsen i sin förenämnda skrivelse anhållit, att fullmäktige, såsom postverkets hyresvärd, ville vidtaga åtgärder för åstadkommande, snarast möjligt, av erforderlig om- och tillbyggnad av riksbankens fastighet i Nyköping för beredande av utvidgade lokaler åt postkontoret därstädes i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda ritningar.

I samband härmed har styrelsen vidare ansett sig böra bringa till fullmäktiges kännedom, att från samma postkontors sida klagan förts däröver, att värmeledningen inom riksbankens ifrågavarande fastighet fungerade på ett mindre tillfredsställande sätt, och har styrelsen därför anhållit, att erforderliga åtgärder för erhållande av fullgod uppvärmning av postkontorslokalen måtte vidtagas i samband med den begärda ombyggnaden.

Styrelsen för riksbankens avdelningskontor i Nyköping har den 13 februari 1928 avgivit infordrat yttrande i ärendet och därvid anfört bland annat följande.

Genom den ifrågasatta tillbyggnaden skulle riksbankens gård i sådan utsträckning inkräktas, att dess fria utrymme ej erhöles större bredd än 8 à 9 meter, varjämte ett mellanrum om en meters bredd skulle finnas mellan tillbyggnaden och ett garage. Då enligt byggnadsstadgan gårdsutrymmet i detta fall borde hålla minst 12 meter i bredd och mellanrummet $4\frac{1}{2}$ meter, ansåge styrelsen knappast tillrådligt att på den föreslagna platsen förlägga en tillbyggnad, så mycket mindre som gården, vilken även innehölle postverkets automobilgarage, komme att trafikeras av både postverkets och telegrafverkets automobiler förutom av tjänstepersonalen samt vissa tider även av den postbesökande allmänheten. Svårigheter vore även tillfinnandes däri, att in- och utfarten till den trånga gården skedde vinkelrätt mot den icke vidare breda Östra Storgatan, som där upptoges av den starka genomgångstrafiken mellan Stockholm samt de södra delarna av landet. Genom byggnadens förläggande så att dess ena långsida upptoges av brandmur och dess andra långsida komme att vetta med fönstren åt gården och den mitt emot belägna, så gott som tre våningar höga riksbanksbyggnaden, komme flygelrummen att erhålla sämsta möjliga naturliga belysningsförhållanden. Möjligheten av vidare utvidgning av postlokalen skulle enligt styrelsens mening vara utesluten, om tillbyggnaden utfördes på föreslaget sätt och posten skulle helt säkert i en framtid behöva flyttas till annan fastighet.

Efter övervägande av nu anförda omständigheter och då telegrafverket, som jämväl förhyrde våningen över postlokalen, inom en icke alltför avlägsen framtid vore i behov av lokalutvidgning för rikstelefonen, syntes styrelsen det föreliggande förslaget varken praktiskt eller ekonomiskt.

Enligt styrelsens mening borde den ifrågasatta utvidgningen i stället ske på det sätt, att postverkets lokalfråga för framtiden på ett fullt nöjaktigt sätt löstes och samtidigt möjlighet bereddtes att, där så erfordrades, tillgodose jämväl telegrafverkets lokalbehov. Styrelsen ville därför förorda utförandet av en tillbyggnad av postverkets lokal i dess längdriktning åt norr utmed S:t Annegatan å tomt tillhörig Nyköpings sparbank. På förfrågan av styrelsen hade sparbanken förklarat sig villig att till riksbanken överlåta erforderligt tomtutrymme eller 700 kvadratmeter till ett pris av 10 kronor för kvadratmeter, vartill komme vissa kostnader för flyttning av uthus och tomt-

indelning, ej överstigande 4 000 kronor. Genom detta förvärv skulle riksbanken erhålla en högst behövlig och värdefull utökning av dess gård och tomt, möjliggörande en lösning för all framtid av de båda verkens behov av utvidgade lokaler. Styrelsen ville därför nu föreslå, att nämnda tomt förvärvades samt att förslag till ändring och tillbyggnad av postlokalen i en våning snarast upprättades.

I anledning av kontorsstyrelsens berörda förslag hava sedermera ritningar och kostnadsförslag (*alternativ II*) uppgjorts likaledes av professorn Lallerstedt, slutande dessa beräkningar å ett belopp av 92 400 kronor, däri inbegripna utgifter för värme-, vatten- och avloppsledningar m. m. Härtill skulle komma kostnaden för förvärv av ytterligare markområde 11 000 kronor. Detta pris innefattar även ersättning för flyttning av ett å tomten nu befintligt uthus och dess uppförande på annan plats samt övriga kostnader för tomtens frigörande.

Såväl generalpoststyrelsen som telegrafstyrelsen hava beretts tillfälle att yttra sig över detta alternativ.

Generalpoststyrelsen har därvid framhållit, att den av styrelsen tidigare föreslagna lokalen bleve för postkontoret lämplig och tillräcklig för avsevärd tid framåt. Genom det ifrågasatta bebyggandet skulle visserligen gården bliva trång, men då styrelsen ansett, att förvärv för statens räkning av angränsande tomtmark icke skulle låta sig genomföra på godtagbara villkor, hade styrelsen funnit det tidigare förslaget vara för staten förmånligast. Sedan det numera visat sig, att för en tillbyggnad utefter gatan erforderlig tomtmark kunde förvärvas för en jämförelsevis ringa kostnad samt genom det senare framlagda förslagets utförande fullgod postlokal kunde erhållas med framtida ytterligare utvidgningsmöjligheter, ville styrelsen för sin del biträda detsamma.

Telegrafstyrelsen, som anmodats att yttra sig jämväl i avseende å telegrafverkets framtida behov av utrymme, har erinrat att år 1926 förslag uppgjorts till ombyggnad och utvidgning av telegrafverkets station i Nyköping, nämligen genom en tillbyggnad till riksbanksfastigheten med en vindsvåning. Under de närmaste åren kunde en provisorisk utökning av den gamla telefonstationen ske genom en mindre utvidgning av lokalerna med anlitande därvid av bostadslägenheten för bankvaktmästaren. Vad anginge det nu senast framlagda förslaget, erbjöde detta ett synnerligen gynnsamt tillfälle till en god lösning av telegrafverkets lokalfråga för relativt liten kostnad. Genom tillbyggnadens uppförande i två våningar möjliggjordes nämligen anordnandet av en telefonsal i samma golvplan som verkets en trappa upp belägna lokal, och innebure denna lösning med hänsyn till anslutningen till verkets förutvarande lokaler obestridligt stora fördelar framför påbyggnaden å vinden, varjämte den ur kostnadssynpunkt ställde sig fördelaktigare. Merkostnaden för en tillbyggnad, inrymmande lokaler även för telegrafverkets behov, beräknades till omkring 64 000 kronor eller ungefär hälften av vad den tidigare

ifrågasatta påbyggnaden skulle kosta. Styrelsen hemställde därför, att en tillbyggnad måtte komma till stånd i två våningar samt ifråga om telegrafverkets lokaler inredas enligt ett av professorn Lallerstedt i samråd med styrelsen uppgjort förslag (*alternativ III*), slutande å sammanlagt omkring 155 700 kronor.

Rörande de tre alternativens inbördes värden ur byggnadsteknisk synpunkt har professorn Lallerstedt förklarat sig anse alternativen II och III med en tillbyggnad äga företräde, dels därigenom att gården ur trafiksynpunkt bleve lämpligare, dels ock genom bättre belysningsförhållanden och mera koncentrerade lokaler men även genom större möjligheter till framtida utvidgning. Alternativ III ägde dessutom det företrädet framför alternativ II, att båda verkens behov av utvidgade lokaler kunde tillgodoses i ett sammanhang.

För egen del hava *fullmäktige i riksbanken* i ärendet anfört följande:

Då enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen det för postverket synes vara nödvändigt, att en utvidgning av dess ifrågavarande lokaler snarast möjligt kommer till stånd, anse fullmäktige sig böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för en om- och tillbyggnad av riksbankens fastighet i Nyköping. Vad angår det förslag, som i berörda syfte först uppgjorts, betecknat med *alternativ I*, skulle detta visserligen å ena sidan såsom det ojämförligt billigaste ur ren kostnadssynpunkt vara att föredraga. Men å andra sidan äro otvivelaktigt vissa olägenheter förenade med dess genomförande. Sålunda skulle bland andra olägenheter gårdsutrymmet bliva synnerligen trångt och de naturliga belysningsförhållandena dåliga, varjämte varje möjlighet till framtida lokalutvidgning bleve utesluten.

Ur dessa synpunkter skulle därför givetvis det med *alternativ II* betecknade förslaget äga företräde, även om kostnaden för dess genomförande ställer sig dyrare. Enligt fullmäktiges mening torde dock den ökade kostnaden mer än väl uppvägas av de fördelar förslaget i övrigt erbjuder. Med genomförande av detta förslag skulle nämligen de med alternativ I förenade olägenheterna helt undanröjas.

Av den i ärendet verkställda utredningen framgår emellertid, att även telegrafverket inom en ganska nära framtid är i behov av ökat lokalutrymme. Förslag i dylikt syfte hava också tidigare varit å bane men icke lett till något resultat. Under sådana förhållanden och då nu i allt fall åtskilliga förändringar inom fastigheten visat sig nödvändiga, anse sig fullmäktige, på grund av de skäl telegrafstyrelsen och professorn Lallerstedt anfört, böra förorda, att frågan om utvidgade lokaler lämpligast löses i ett sammanhang för de båda verken. Fullmäktige finna alltså det senast uppgjorda, med *alternativ III* betecknade förslaget böra komma till utförande.

Som förut nämnts, hava kostnaderna för genomförande av alternativ III beräknats till omkring 155 700 kronor. Härtill bör likasom vid alternativ II läggas kostnaden för erforderligt markinköp 11 000 kronor. Då det vidare ansetts lämpligt att i samband med de ifrågasatta ombyggnadsarbetena låta dels modernisera befintliga gas-, vatten- och avloppsledningar med sanitär inredning i bostadslägenheterna, dels ock indraga varmvattenledningar, tillkommer ytterligare kostnad av 7 300 kronor.

Samtliga förslagen upptaga anordningar för ny värmeledning m. m., något som under alla förhållanden måst utföras, då det nuvarande systemet

visat sig vara otillfredsställande. Kostnaderna härför komma enligt tidigare avtal att fördelas på riksbanken och de i bankbyggnaden inrymda två verken i förhållande till de av dem disponerade utrymmena i fastigheten, likasom post- och telegrafverken givetvis komma att få vidkännas ökad hyra för de nya lokalerna efter 7 % av kostnadssumman, enligt gällande bestämmelser vid hyresavtal mellan postverket, telegrafverket och riksbanken.

Med åberopande av det sålunda anförda hava fullmäktige, som icke funnit anledning till erinran mot de föreliggande, approximativt uppgjorda kostnadsberäkningarna, hemställt, att utskottet ville hos riksdagen utverka bemyndigande för fullmäktige att, för beredande av ökat utrymme åt postkontoret och telegrafstationen i Nyköping, låta i huvudsaklig överensstämmelse med det av professorn Lallerstedt uppgjorda, med alternativ III betecknade förslaget genomföra om- och tillbyggnadsarbeten m. m. inom riksbankens därvarande fastighet, allt för en beräknad kostnad av sammanlagt 174 000 kronor.

Vid fullmäktiges skrivelse hava fogats ritningar och kostnadsberäkningar samt vissa övriga till ärendet hörande handlingar.

Utskottet.

Av utredningen i ärendet synes framgå, att en ökning av postverkets utrymmen inom riksbanksfastigheten i Nyköping är nödvändig för åstadkommande av tillfredsställande lokalförhållanden för postkontoret därstädes. Då en sådan ökning icke lär kunna ernås på annat sätt än genom tillbyggnad av fastigheten, vill utskottet tillstyrka att medel för detta ändamål ställas till förfogande.

Vad angår frågan om det sätt, varpå tillbyggnaden bör utföras, lærer det genom generalpoststyrelsens försorg först uppgjorda förslaget (alternativ I) — avseende utbyggande av en flygel åt gårdssidan — med hänsyn till de betydande praktiska olägenheter, som skulle bli förenade med detta förslags genomförande, icke kunna förordas. Enligt utskottets förmenande torde valet därför böra stå mellan de båda senare, såsom alternativ II och III betecknade förslagen, vilka båda avse tillbyggnadens utförande i den nuvarande byggnadens längdriktning åt norr och å tomtområde, som för ändamålet skulle förvärvas. Vid prövning av dessa båda alternativ har utskottet i likhet med fullmäktige funnit alternativ III äga företräde, detta särskilt på den grund, att förslaget i fråga möjliggör att, samtidigt med utökningen av postverkets lokaler, för en jämförelsevis ringa merkostnad tillgodose ett redan föreliggande och sannolikt inom kort ytterligare aktualiserat lokalbehov för telegrafverket. Utskottet tillstyrker alltså, att tillbyggnaden utföres enligt alternativ III.

I likhet med fullmäktige finner utskottet vidare det vara lämpligt att i samband med de ifrågasatta tillbyggnadsarbetena genomföra anordningar för ny värmeledning samt modernisering av befintliga gas-, vatten- och av-

loppsledningar med sanitär inredning i bostadslägenheter ävensom indraga varmvattenledningar.

Mot de framlagda kostnadsberäkningarna finner utskottet icke anledning till erinran.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande framställning, må bemyndiga fullmäktige i riksbanken att, i huvudsaklig överensstämmelse med ett av professorn E. Lallerstedt uppgjort, såsom alternativ III betecknat förslag, för en kostnad av sammanlagt högst 174 000 kronor låta genomföra om- och tillbyggnadsarbeten m. m. inom riksbankens fastighet i Nyköping.

Stockholm den 3 maj 1928.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *C. E. Svensson*, *Pettersson* i Olovstorp, *Enhörning**, *Lindgren*, *Dalberg**, *Andersson* i Hedsta*, *Ström* och *Bodin*;

från andra kammaren: herrar *Borggren**, *Winkler*, *Bäcklund*, *Lovén*, *Wikström*, *Kloo*, *Ryberg** och *Svensson* i Betingetorp*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.